

Rapport fra kristen-muslimsk arbejdsgruppe om ytringsfrihed

BAGGRUND OG PROCES

Arbejdsgruppen blev udpeget efter anbefaling af den anden konference for kristne og muslimske ledere i Danmark, september 2007.

Gruppen har afholdt to arbejds møder samt et sammenfatningsmøde i den mellemliggende periode. Møderne har fundet sted den 28. november 2007, den 23. januar 2008 og den 18. juni 2008, hver gang på Folkekirkens mellemkirkelige Råds sekretariat på Frederiksberg. Der foreligger referater/notater fra disse møder. Nærværende opsamling bygger på referater fra de to første møder i arbejdsgruppen.

DELTAGERE

Arbejdsgruppen har været sammensat med repræsentanter fra såvel muslimsk som kristen side. Følgende var udpeget til at deltage:

Fra muslimsk side:

- Imam Khademi
- Jihad Al Farra
- Isa Kuyucuoglu

Fra kristen side:

- Inge Lise Pedersen
- Peter Götz
- Jørgen Skov Sørensen

Berit Schelde Christensen har fungeret som sekretær for gruppen men har også deltaget i gruppens debatter.

Arbejdsprocessen har ikke været optimal, da ingen af de tre møder har kunnet samle samtlige gruppe medlemmer. Således har der til alle møder været en overvægt af kristen repræsentation.

MANDAT OG GRUNDLAG

Arbejdsgruppen har haft et bredt, men derfor også et relativt svagt mandat, nemlig dette at arbejde videre med temaet 'Ytringsfrihed' i lyset af diskussionerne ved den anden konference for kristne og muslimske ledere i september 2007. På denne baggrund besluttede arbejdsgruppen på sit første møde at udarbejde "et indspil" til konferencedeltagerne ved den planlagte kristen-muslimske konference i 2008.

Gruppen har grundlæggende arbejdet ud fra formuleringerne vedr. ytringsfrihed, som de findes i Danmarks Riges Grundlov § 77, der er formuleret således:

- *Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingen sinde på ny indføres.*

Endvidere har arbejdsgruppen konsulteret Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der i Artikel 10, stykke 1 og 2, formulerer sig om ytringsfrihed således:

- *Stk. 1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til landegrænser. Denne artikel forhindrer ikke stater i at kræve, at radio-, fjernsyns- eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling.*
Stk. 2. Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed.

TEMAER I ARBEJDET

Arbejdsgruppen har ud fra dette mandat og grundlag beskæftiget sig med en række temaer, som nedenfor meget kort ridses op og følges af tre ”erkendelser”.

Holdningsmangfoldighed

Arbejdsgruppen finder et systematisk arbejde om temaet ”ytringsfrihed” i en religiøs (i gruppens tilfælde en kristen-muslimsk) sammenhæng væsentligt. Spørgsmål om hvad ”hellighed” er, og hvad ”krænkelser” indebærer, er afgørende, men definitioner og svar afhænger af de religiøse og kulturelle traditioner, som er fremherskende for det enkelte individ, på samme vis som den enkeltes sociale og eksistentielle historie er også væsentlige.

- **Den offentlige debat omkring ytringsfrihed i Danmark synes ikke i tilstrækkelig grad at anerkende en sådan mangfoldighed i baggrund og eksistentiel forståelse af ”hellighed” og ”krænkelser”. Dette gælder såvel sekularister som religiøse debattører. Moderate religiøse grupper og individer har en forpligtelse til at lade deres stemme høre.**

Mennesket som historisk væsen

Der er grundlæggende forskelle mellem verdensforståelsen i islam og den kristendom, som er præget af modernitet: Adskillelsen mellem det sekulære og det hellige i kristendommen står overfor islams helhedstænkning. Heller ikke inden for de enkelte religiøse traditioner finder vi imidlertid enighed omkring forståelsen af ”hellighed” og ”krænkelser”. Tradition og teologi spiller en afgørende rolle herfor i den kristne tradition, ligesom den muslimske tradition indeholder meget forskellige holdninger til elementer af ytrings- og religionsfrihed.

- **Også indadtil i de enkelte religiøse traditioner må vi anerkende, at vi som medlemmer af den globale kristne familie eller som del af den muslimske ummah repræsenterer holdninger og synspunkter, som er afhængige af vores kulturelle, sociale og eksistentielle sammenhænge. Mennesket er et historisk væsen og religiøse mennesker er præget af holdningsmangfoldighed.**

Evne til empati og vilje til dialog

Danmarks lange og stærke tradition for individets religiøse frihed generelt og ytringsfriheden specifikt er prisværdig og vigtig i et moderne samfund. Man skal imidlertid huske på, at frihedsrettighederne, som de er formuleret i Danmarks Riges Grundlov, oprindeligt blev formuleret ud fra en vilje til at beskytte mindretallets ret til at ytre sig frit overfor flertallet – et ønske om mindretallets mulighed for at komme til orde. Af en række sekularister og religiøse debattører bruges begrebet om ytringsfrihed i dag først og fremmest som majoritetens ret til at hævde sig overfor minoriteterne. Grundloven sikrer imidlertid såvel minoriteters som majoritetens ret til at ytre sig.

- **Det er et faktum, at der er større religiøs og kulturel mangfoldighed i vort samfund i dag, end det var tilfældet for bare 50 år siden. Danmark står som samfund i en ny situation, som kræver opmærksomhed, evne til empati og vilje til dialog - også gensidig kritisk dialog, som grundloven ikke har til opgave at begrænse. Et skel går mellem dem, der prøver at forstå, hvorfor noget kan være religiøst krænkende for andre, og dem, der ikke prøver.**

KONKLUSION

Retten til at ytre sig frit er en grundlæggende rettighed i Dansk tradition. Ytringsfriheden er lovfæstet men er samtidigt – juridisk set – ikke fuldstændigt uden grænser. Ytringsfriheden er i Danmark begrænset af en række andre love og paragraffer – herunder blasfemiparagraffen – således som det også indikeres i såvel Grundloven som Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (jf. ovenfor). Det betyder imidlertid ikke, at man ikke også kan anlægge en etisk synsvinkel eller en politisk synsvinkel på diskussionen om retten til at ytre sig frit.

- **Der er på dette grundlag ikke behov for yderligere begrænsninger af retten til frit at kunne ytre sig, men snarere er der behov for opmærksom, empatisk og dialogisk forvaltning af ytringsfriheden.**